AVCU BEHRAM

Eski İran tarihine dair gayet meraklı ve mutalâaya şayan bir hikâyedir.

Farisîden nakili :
S. TEVFİK

Tabi ve Naşiri :
İkbal Kütüphanesi sahibi
HÜSEYİN

Matbaacılık ve Neşriyat
Türk Anonim Şirketi
İstanbul
1931

Avcu Behram

— 1 —

Pek eski zamanlarda İranda icrayı hükûmet eden Sasaniyan sülâlesinden Yüzdü Cürt yirmi beş yaşında iken şah olmuştu. Müşarüileyh tab'an rahavete meyyâl, sadedil, tenbel bir adam olduğundan ahali kendisinden pekte memnun değildi.

Cülûsundanberi yirmi sene geçmiş ve bu müddet zarfında bir kaç evlâdı dünyaya gelmiş ise de hiç biri yaşamamış olduğundan gayet mağmum ve mahzun idi. Birgün ibadethanesine kapanarak, kemali teessür ve suzişle kendine varis olacak bir evlât için düa ve münacatta bulundu.

Düası müstecap olduğundan o gece zevcesi hamile kaldı ve dokuz ay on gün sonra da bir

erkek evlâdı dünyaya geldi. Şah, bundan pek ziyade memnun olup fukaraya bir çok sadakalar verdi, kurbanlar kestirüp dağıttı, her tarafta şenlikler yaptırdı, bütün kabahatlileri affedip hapisaneleri boşalttı.

Oğlunun dünyaya geldiğinin yedinci günü, o zamanların âdeti veçhile memleketin bütün müneccimlerini saraya toplayup nevzadın ikbal ve taliine baktırdı. Müneccimler, kitaplarına baktılar ve hesaplarını yaptılar; sonra Şaha:

— Bu çocuğun tali ve ikbali pek yüksek ve mes'uttur. Cenabı Hakkın inayetile dünyanın yedi iklimine hükmedecektir.

Diye arzettiler. Yüzdü Cürt bu haberden çok mesrur olup müneccimlere hil'atler giydirdi, ihsanlar verdi ve çocuğun ismini de Behram koyup müteaddit dadılar ve tayalar tayin ederek fevkalâde ihtimam ve itina ile bakılmasını emretti.

Müneccimler şahın huzurundan çıktıktan sonra münasip bir yerde toplanarak:

— Bu çocuk, burada büyüdülürse pederinin tabiat ve ahlâkı mutlaka ona sirayet eder, onun gibi tenbel ve sadedil olur, hükümdarlığı zamanında da halka ve memlekete hizmet ede-

mez. Bunun, şimdiden çaresine bakmalı.

Diye aralarında müşavere ile kalkup yeniden şahin huzuruna geldiler. Şah bunlara, ikram ve iltifattan sonra ne için geldiklerini sordu. İçlerinden en mahir ve alimi ayağa kalkup her mutat düa ve senayı müteakıp:

— Malûmu şahanenizdir ki şimdiye kadar dünyaya gelen evlâtlarınız bu iklimin abü havasile imtizaç edemeyerek vefat etmişlerdir. Biz düşünüyoruz ki bu nevzadı âliyi havası lâtif ve biraz sıcak bir iklimde büyütmek ıktıza eder. O sayede buranın sert olan havası te'sirinden kurtulur ve berhayat kalır.

Dedi. Müneccimlerin bu re'yi şahın da re'yine muvafık geldiğinden hemen vükelâ ve vüzerasını toplayarak onlarla müzakere etti. Erkânı devlet te bunu münasip gördüler. Birinci vezir ayağa kalkarak:

— Zatı şahanenizin de malûmu olduğu üzre bütün tanıdığımız hükümdarlar arasında en ziyade kemal ve meziyet sahibi Yemen hükümdarı Numandır. Hususile onun bulunduğu iklimin de havası mutedil ve biraz sıcaktır. Münasip görülürse onu buraya davet edelim, büyüdülmek üzre nevzadı ona teslim eyliyelim.

Numan, size en sadık ve muhip bir zat olduğundan ona ayrıca tenbih ve tavsiyeye de hacet yoktur. Behrama can ve dilden bir lala ve köle gibi hizmette kusur etmiyeceği muhakkaktır.

Dedi. Şah ve diğer vezirler bu ifadeyi beğendiler. Derhal Yemen hükümdarı Numana bir name yazılıp hususi bir saî ile gönderildi. Gece gündüz durmayup giden saî Yemen şehrine muvasalat ederek mektubu teslim etti. Numan, Yüzdü Cürdün mektubunu açup mündericatına muttali olunca memnun ve mesrur oldu. Hemen ertesi gün yol tedarikine başlayup oğlu Münziri yerine vekil tayin ederek, kendisi maıyetine yüz elli süvari alup ve yola çıktı. İki konağı bir yaparak, mumkün olduğu kadar süratle İrana vasıl oldu.

Numanın, yakına geldiğini haber alan şah, müsarüileyhi büyük bir debdebe ile karşılayarak sarayda tahsis olunan daireye götürdü. O akşam müsafirin şerefine mükemmel bir ziyafet çekilerek fevkalâde ikram ve izazolundu. Taamı müteakıp huzur odasında bir divan kurularak bütün erkanı devlet ve ayanı memleket hazır bulundular.

Divanda şerbeller ve kahveler içildikten sonra şahın emrile henüz kundakta bulunan Behramı getirerek babasına verdiler. Yüzdü Cürt, oğlunu öpüp okşadıktan sonra kundağı Numana verdi. O da çocuğu okşayup sevdi. Behram, o kadar güzel ve gürbüz idi ki Numan onu kucağından bırakmak istemiyordu. Kendi evladından ziyade sevmeğe başlamıştı.

Şah, Numanın oğluna gösterdiği muhabbet. ve alakadan memnun olarak:

— İşte size, evlat olarak tevdi edeceğim oğlun budur. Onun talim ve terbiyesinde ihtimam ve itinanızı rica ederim.

Dedi. Numan da cevaben:

— Böyle melek gibi bir çocuğun hüsnü hizmetinde düşman bile kusuretmez. Nerde kaldı ki benim gibi halıs bir bendeniz.

Dedi. Yüzdü Cürdün bir işareti üzerine Behramı gene hareme götürdüler. Behramın validesi, oğlunun Yemen hükümdar sarayında büyüdüleceğini işidip son derece mahzun ve mükedder olmuştu. Kendi kendine:

— Şayet evladımı benden ayırırlarsa onun firak ve hicranına dayanamayup ölürüm. En eyisi kendi evladımı kendim bakmak ve besle-

mek için beraber gitmek ve şahtan izin almaktır.

Demiş ve o gece, yatmak için şahın hareme girdiği vakıt ayaklarına kapanarak:

— Veli nimetim, sebebı devlet ve rif'atim! Behramı Yemene göndereceğinizi işittim. Beni ciğerparemden ayırırsanız ben helâk olurum. Bir validenin rica ve nizazına merhamet buyurunuz, beni de beraber gönderiniz. Bir evlada validesi gibi hiç kimse bakamaz.

Deyerek ve ağlayarak müsaade istedi. Yüzdü Cürt, valide şefkatinin bu büyük tezahüründen müteessir olarak bila ihtiyar gözleri yaşardı. Kadının bu ricasını münasip görüp onun da beraber gitmesine müsaade etti. Ertesi gün şah, Numana, gece haremdeki hadiseyi hikâye ederek, Behram ile beraber validesinin de gideceğini haber vermiş ve Numan dahi bunu pek münasip bulunmuştu.

Numan, İran sarayında bir hafta müsafir kalup zevk ve safa ile geçirdi. Sekizinci günü sabahlayın Behram ile validesi mükemmel bir tahtıravana bindirilerek bir çok mal ve eşya ile beraber Numanın nazareti altında yola çıktılar. Numan, çocukla validesinin, yol yorgunlugu hissetmemeleri için bir konağı iki yaparak, her

indikleri yerde onları istirahat ettirmedikçe kendi çadırına çekilmeyerek Yemene vasıl oldular.

Babasının, Behram ile beraber yaklaştıklarını haber alan Münzir bunları istikbal etti, Behramın validesine de beyanı hoşamedi eyledi.

Numan, kendi ikamet eylediği sarayı Behram ile validesine tahsis edip kendi başka bir saraya gitti. Müsafirleri için müteaddit cariyeler ve hizmetkârlar tayin etti. Münzir, Behramı gördüğü gün adeta ona aşık olmuştu. Her gün iki üç defa onu ğörmezse rahat edemezdi.

Bu halde iki ay geçti. Bir gün Numan oğluna:

— Gözümün nuru Behram için çok merak ediyorum. Kalbim, zihnim ıstırap içindedir. Bu şehrin havası pek sıcaktır, Behramın lâtif ve nazik vücudu bu sıcağa tehammül edemez. Ziri idaremizde bulunan yerlerden havası mutedil ve lâtif bir yer bulup onu orada büyütür isek daha münasip olur.

Dedi ve böyle bir yer aramasını emretti. Münzir, bizzat atına binüp Yemen diyarını dolaşup teftişe çıktı. Bir ay kadar gezdikten sonra pederinin istediği gibi abü havası mutedil bir mevki bulup babasına bildirdi. Numan,

derhal memleketin bütüu mühendis ve mimarlarını alıp o mahalle gitti. Yeri görüp beğendi, orada, tarif eylediği gibi bir köşk inşası için emir verdi.

Bu emri alan mühendis ve mimarlar düşünüp taşındılar, hesap yaptılar, aralarında müşavere ettiler, nihayet itirafı acze karar vererek ;

— Ey emiri muhterem! Tarifeniz veçhile bir köşk inşası bizim elimizden gelmez. Bunu inşa edebilecek dünyada yalnız bir mimar vardır. O da Rum diyarının fenni mimaride üstadı meşhur Sinmardır. Ondan başka bu kasrı yapacak kimse yoktur.

Dediler. Numan, hemen Bizans İmparatoruna bir name yazup Sinmarı göndermesini rica etti ve ona istediği kadar ücret vereceğini bildirdi. İmperator mimar Sinmarı buldurup keyfiyeti ona beyan ve azimete rızasını istihsal eyledikten sonra Numana cevapname yazdı.

Bir müddet sonra Yemene vasıl olan mimar, Numanın gösterdiği yerde istediği gibi emsalsiz bir köşk yapmağı deruhte edip hemen ışe başladı. Beş sene zarfında “Kasri havarnak„diye

meşhur tarihî sarayı vücude getirdi. Numan o kadar memnun olmuştu ki mimara istediğinin üç katı in'am ve ihsanda bulundu.

Sinmar, ümidinden kat kat fazla ihsanı görünce :

— Eğer bana bukadar ihsan ve in'amda bulunacağınızı bilseydim bundan bir kaç kat mükemmel bir eser vücude getirirdim.

Dedi. Numan, mimarın bu sözünden fena halde sıkıldı. Daha mükemmel bir köşk yapılmak ihtimali olduğu ve Sinmarın her hangi bir hükümdar için öyle bir saray yaparak bu kasrın şöhretini bozacağını düşünerek mimarı köşkün üstünden attırup öldürdü.

Bundan sonra Behram ile validesi oraya naklolundular. O vakit Behram altı yaşına girmişti.

Havarnak namile bütün cihanda şöhreti şayi olan bu kasri temaşa etmek için, uzaktan ve yakından bir çok sahibi merak oraya gelir ve bu harikai san'at karşısında hayran kalırlardı. Sarayı her taraftan ihata eden ve dünyanın en güzel ve nadide çiçeklerini muhtevi bulunan bahçeleri de dillerde destan olmuştu, güzel kokuları bir konaklık mesafeden duyuluyordu.

Numan da, Havarnak kasrının bir cenahında ikamet ediyordu. Bir gün veziri ile oturmuş konuşurlarken Numan :

— Eminim ki dünyada bu saray gibi mükemmel ve cennet misal bir saray yoktur. Burada bir gün yaşamak bir sene ömre bedeldir.

Dedikte vezir cevaben :

— Evet efendimiz, pek doğru söylüyorsunuz. Fakat bendeniz bu sarayda bin sene ömre bir dakika Cenabı Hakkı düşünmeği tercih ederim. Çünkü dünya ve alayişi fani olup Cenabi Hakkın nimet ve rahmeti daim ve bakidir.

Dedi. Vezirin bu sözü Numanın kalbine şiddetle tesir etti. Hemen bir nara atıp saraydan çıktı, ağlayarak ve saçlarını yolarak sahra ve beyaban yolunu tuttu. Vezir, bu hali görünce söylediği söze pişman oldu isede ne çare ki olan olmuştu. Keyfiyeti Numanın oğlu Münzire haber verdiler. Numanı aramak üzre her tarafa adamlar çıkardılar isede Numandan bir eser bulamıyarak me'yus ve mahzun avdet ettiler.

Numanın terki dar ve diyar ederek ortadan gaip olması üzerine oğlu Münzir umum idareyi eline aldı. Onun da Numan namında, Behram

ile bir yaşta bir oğlu vardı. Münzir, her iki çocuğu aynı surette talim ve terbiye ediyordu ve onların üstüne titriyordu. Fakat akıl ve zekâda Behram, Numana kat kat faik idi.

Behram yedi yaşına girmişti. Her neye dair olursa olsun bir şeyi bir kerre okumak veya işitmek onun için kâfi idi; adeta hocalarile mubahase edecek derecede tahsili ilim etmişti. On yaşına vardığında ise her türlü ulûm ve fünunda yedi tulâ sahibi olmuştu.

Münzir, Behramın silâhşorlukta da emsalsiz olmasını istediğinden, memleketin en mahir ve namdar silâhşörlarını onun talimine memur eylediği gibi bizzat kendisi de genci bu fende sık sık imtihan ederdi. Behram on üç yaşında iken zamanının en büyük silâhşoru, en namdar kemankeşi olmuştu, attığı oku bir yüzükten geçirir, yüz ok atsa hepsini hedefe ısabet ettirirdi.

Behram saydü şikâra ve bilhassa "Gör„ denilen yaban eşeği avına pek meraklı olduğundan "Behramı gör„ yani yaban eşeği avcusu Behram diye şöhret bulmuştu. Müşarüileyh hemen her gün ava giderdi.

Günlerden bir gün Behram, bermutat ava

çıkmıştı. O gün yanında Münzir ile beraber elli kadar atlı vardı. Adeti veçhile kendi önde gidiyor ve arkadaşları bir mil kadar geriden onu takip ediyorlardı. O sırada gayet güzel bir yaban eşeği gördü, bunun kadar güzel ve süslüsünü o zamana kadar görmemişti. Onu tutmak için atını sürdü, hayvan ürküp kaçtı.

Eşek kaçıyor ve Bahram da onu kovalıyordu. Saatlerce devam eden bu takip neticesinde, genç maiyetinden pek çok uzaklaşmıştı. Nihayet rast geldikleri bir mağaranın civarında Behram takibettiği avu gözden kaybetti. Genç, hayvanın magaraya girdiğine zahibolarak atını oraya doğru sürdü.

Tam içeri gireceği ande birdenbire durdu. Mağaranın kapısında pek kocaman ve siyah bir ejderhanın yattığını görmüştü. Ejderhanın, demirci ocağına benzeyen gözleri parlıyor ve etrafına ateşler saçıyordu. Behram, hemen attığı bir ok ile ejderin bir gözünü, ve diğer bir okla da diğer gözünü çıkardı.

Canavar, canının acısından kendini kaldırıp kaldırıp yere vuruyor ve müthiş surette bağırıyordu. Behram, kılıncını çekerek kör ejderi öldürdü, akan kandan mağaranın önü kan

gölüne döndü. Genç, kendi kendine düşünüyordu.

— Acaba buraya kadar takip ettiğim yaban eşeği nerdedir? Acaba o beni buraya bu ejderhayı öldürmek ve ondan intikam almak için mi getirdi?

Behram hançerini çekip canavarın karnını yardı, ve orada iki tane yaban eşeği yavrusu görünce hayvanın kendisini, intikamını almak için getirdiğine kanaat hasıl etti. Bu esnada akşam olmuştu. Genç atına binip avdet etmek üzere iken birdenbire meydana çıkan yaban eşeği süratle mağaraya girdi. Onu takiben mağaraya giren Behram orada küme küme altın, mücevherat görünce şaşırdı.

Mağaradan çıktı, orasını kaybetmemek için bir nışan komak üzre iken geride kalmış olan maiyeti oraya vasıloldular. Behram Münzirin elinden tutup mağaraya götürdü. Evvelen o büyük ejderhayı, sonra da mağaranın içindeki hazineleri gösterdi ve vak'ayı baştan başa hikâye etti. Münzir, Behramın canavara karşı gösterdiği cesareti, onu telef husundaki mehareti takdir ile aferin dedi.

Mağaradan çıktılar. Gece olmuş ve ortalık

kararmıştı. Kendileri orada kalup iki adamı şehre gönderdiler. Sabahlayın, bunların getirdikleri develer ve katırlara mağaradaki altın ve gümüş paralarla mücevheratı yükletip saraya götürdüler.

Behramın mağarada öldürdüğü ejderhayı görmek üzre ahaliden kadın erkek bir çokları saatlerce mesafede bulunan mağaraya kadar gidüp temaşa ediyorlar ve gencin kahrımanlığına hayran oluyorlardı. Münzir, Behramın ejderhayı katli vak'asını kasrın bir tarafına tersim ettirerek bu hatırayı ahlafa yadigâr bıraktı.

Bütün Yemen halkı Behramı pek ziyade seviyor ve gece gündüz onun ömrü afiyetine düa ediyorlardı.

— 2 —

Bir gün Behram, biraz rahatsız olduğu cihetle ava gitmemiş, odasında kalmıştı. Öğleden sonra canı sıkılarak, gezinmek ve hava almak maksadile bahçeye çıktı. Çiçekler arasında ve havuz başlarında yarım saat kadar dolaştıktan sonra köşke girdi ve oda oda dolaşmağa başladı. Nakışları ve tasvirleri temaşa ile vakit geçiriyordu.

Bu esnada bir odanın önüne geldi, kapı kilitli idi. Behram, o zamana kadar mezkûr odayı görmemiş olduğunu hatırlayarak hemen saray müdirini çağırarak bu odanın niçin kilitli olduğunu sordu. Müdür:

— Efendim! Bu köşk bina olunup bittikten sonra bu odayı kapattılar ve anahtarını sizden başkasına vermemek üzre bana teslim ettiler. Numan şah ve mimar Sinmardan başka kimse bu odanın içini görmemiştir.

Deyerek anahtarı çıkarup Behrama verdi. Behram, Müdürün ifadesinden meraka düştü ve bu odada elbette gizli bir sır vardır ki böyle tenbih etmişler diye düşünerek odanın kapısını açtı. İçeriye girer girmez birdenbire ürkerek bir adım geri çekildi.

Odada yedi tane murassa taht kurulmuş ve bunların üzerlerinde gayet güzel ve türlü mücevherat ile müzeyyen yedi kız oturmuştu. Behram, bu kızları görünce kendini kaybetti, ileri gitmek kudretini zayi ederek kapıya dayanıp bir saat kadar hayran hayran baktı. Derin derin düşünüyordu:

— Bu kızları buraya nasıl ve niçin koyup hapsetmişler? bu kadar senedir bunlar ne yeyip ne içmişler?

Behram, bir gayretle ileri yürüdü, kızların yanına varınca hayreti kat kat arttı. Çünkü taht üzerinde oturmuş canlı zannettiği bu kızlar, son derece meharetle yapılmış resimlerdi. Behram, bunları dikkatle seyre başladı. Yedi kızdan her biri diğerinden güzeldi, hiç birinde bir kusur ve noksan yoktu. Birini diğerine tercih mümkün değildi.

Bu yedi resmin yedisi de gencin kalbini işgal etmişlerdi. Hiç tanımadığı, kim olduklarını ve nerede bulunduklarını bilmediği, belki bir ressamın hayalinden ibaret bulunan bu resimlere raptı kalbeylemek divanelik olduğunu düşünüyor ve gene kendini onları temaşadan alamayordu

Biraz daha yaklaştı, her resmin üzerinde bir levha vardı. Birinci resmin levhasında " bu Hindistan hükümdarının kızı Türktür „ yazılı idi. İkinci levhada "Hakanı Çinin kızı Lesman„ üçüncü levhada " Havarzem şahının kızı Peri „ dördüncü levhada "Seklap şahın kızı Nisrin„ beşinci levhada "Keykavus neslinden Kisranın kızı Dürüsti„ altıncı levhada "Rum diyarı Kayserinin Kızı Hümay„ yedinci levhada "Magrip şahının kızı Azerbun„ yazılı olduğunu

gördü ve bunların, zannettiği gibi hayalî olmadıklarını anladı.

Orada, bu resimlere ait daha fazla bir malumat olup olmadığını ararken duvarda asılı diğer bir levha gördü, Bunda.

“Cihanın en meşhur ve âlim müneccimleri, Yüzdü Cürdün oğlu Behramın talii pek parlak ve bahti fevkalâde yaver olduğundan müşarüileyh cihanın yedi iklimine hükmedecek ve yedi şah kızına malik olacaktır diye haber vermişlerdir„.

Yazılı idi. Behram, bu yazıyı okuyunca son derecede memnun ve mesrur oldu, çünkü bu, kendinin pek parlak istikbaline ait bir tebşir idi. Bu müjde, onda büyük büyük ümitler uyandırmış, kalbini müsterih eylemişti.

Behram odadan çıktı, kapıyı kilitleyüp anahtarı cebine koydu. Bu sırrı Münzire bile söylemedi. Her gün, adeti veçhile saydu şıkâre gider ve geceleri de iş ve işretle meşgul olurdu. Ara sıra da, kimse görmeden, mezkûr odaya gidüp tasvirleri temaşa ile ateşi aşkını teskin ederdi. O zaman Behram on beş yaşında idi.

Günlerden bir gün, Münzirle beraber oturup konuşurlarken Behram:

— Haylı vakıttir babamdan bir haber alamadım. Acaba ne oldu? beni mi unuttu, yoksa bir hal mi oldu? çok merak ediyorum.

Dedi. Münzir, genci meraklandırmamak maksadile:

— Şüphesiz bu sükût kesreti meşguliyettendir. Merak edilecek bir şey yoktur.

Dedi. Behram, Münzirin bu fikrini şayanı kabul görmeyüp:

— Nakadar meşgul olsa bir baba evladına arada bir mektup yazmak için fırsat bulur. Bu kadar senedir devam eden bu sükût hayra delalet etmez.

Dedi ve hemen İrana bir saî gönderilmesini ve oradan babası hakkında malûmat getirilmesini emretti. O gün giden saî çok geçmeden avdet etti ve Behramın huzuruna girdi. Saî mahzun ve mükedder bir halde idi. Behram, saînin bu halinden fena bir haber getirdiğini istidlal ederek telaşla:

— Benden hir şey gizleme, ne gördün ve ne haber aldın ise tamamile bildir.

Emrini verdi. Saî:

— Efendim! buradan kalkup İrana vardım. Şehre girmezden evvel rastgeldiğim bir çiftçiden

şehrin ahvalini sordum. Çiftçi benim yabancı olduğumu anladıgından bana: Gel beni dinle, şehre gitme, zira seni tutarlar, sonra kurtulman güç olur. Dedi. Ne için? deye sordum. Bundan ziyade söyleyemem. Cevabını verdi.

Köylünün bu cevabından duçarı teaccüp oldum. Büyük bir meraka düşmüştüm. Elbette bunun sırrına vakıf olmayınca avdet etmem diyerek bir köşeye çekilip akşam olmasını bekledim. Gece vakti gizlice şehre girdim. Çok senedenberi orada sakin bir dostum vardı, onun evine gidip kapıyı çaldim,açtı.Beni görünce memnun oldu. Vay birader! hoş geldiniz diye elimden tutup içeriye aldı. Böyle geç vakitte gelişimin sebebini ve şehre nasil girebildiğimi sordu. Ben de keyfiyeti anlattım ve şehre yabancıların girmesi neden yasak olduğunu sordum, Bir ah çeküp dedi: Ah birader! bunun sırrını söylemeğe kimse cesaret edemez. Fakat ben sana emin olduğum için şöyleyeceğim. Beş senedenberi böylece hep yollar kapalıdır, bir yabancı gelirse şehre girmeksizin tutup nefi ederler. Bunun sebebi şahımız Yüzdü Cürt beş sene evvel vefat etmiştir, hastalandığı vakit vükelâsına Behramın celbi için bir name yazıp

göndermelerini emretmişti; vükelâ, zaten kendisinden höşnut olmadıkları için oğlunu da getirmeği istemediler. Şaha yalandan mektup yazdık, Behram bir kaç güne kadar geliyor diyerek vakit geçirdiler, nihayet şah vefat etti. Erkânı devlet Hüsrev namında bir zatı şahlığa intihap ettiler. Bu haberin her tarafa yayılmaması için beş senedenberi şehirden kimsenin çıkmasını ve şehre girmesini yasak ettiler. Bir yabancının geldiğini görürlerse hemen tutup nefi ederler. Hatta şimdi senin şehre girebildiğin beni hayrette bırakmıştır dedi.

Bu hikâyeyi işidince ben hemen o gece şehirden çıkup buraya geldim, tahkikatım bundan ibarettir.

Dedi. Behram saînin bu sözlerini işidince pederinin vefat haberinden mükedder oldu ve ayni zamanda pederinin yerine bir yabancının geçtiği haberi Behramı müteessir etti.

Münzir orada idi, Behrama teselli vermek üzre ayağa kalkarak:

— Efendimiz, mahzun ve müteessir olmayınız, bu fani dünya kimseye baki değildir, hiç bir kimse dünyada ebedî kalmamıştır. Pederiniz vefat eylemiş ise Allah size ömürler

versin. Yerine bir yabancının geçmesi ehemmiyetsizdir. Biz, can ve malımızı senin yolunda fedaya hazırız.

Dedi. Behram dahi keder ve kasavetin faidesiz olduğunu ve bu işte acele ve hiddetin zararı olacağını, sabır ve teennî lüzumunu anlıyordu. Kendi kendine:

— İranda beni, babam gibi zannediyorlar, beni görmedikleri için hakları vardır. Eğer ben onlara karşı mülâyemetle hareket edip kendi kudret ve meziyetimi gösterir isem yaptıkları işe pişman olur ve beni kendileri için bir nimet addederler. En eyisi sabır ve ilmimle tetbirli hareket etmektir.

Diye düşündü. Behram, Münzirin asker toplayup İran tahtını istirdat teklifini kabul etti. Münzir derhal asker toplamağa başladı. Bir hafta sonra Behram ve Münzir 100,000 kadar atlı ile Yemenden hareket ettiler. İran hududuna vusullerinden haberdar olan Husrev ile İran vükelâsı telâşa düştüler.

Husrev ihtiyar, müsin ve istirahata muhtaç bir zat idi. Vüzera ve vükelâyı toplayup onlara:

— Mademki böyle bir aslan gibi varisi taht

vardı, benim başımı ne için belâya soktunuz.

Dedi. Vükelâ ve vüzera hep birden:

— Biz, Behramı istemeyiz. Onu def için can ve malımızı feda ederiz. Fakat biz evvel emirde şöyle münasip görüyoruz ki Behrama bir name yazalım ve bu tahttan feragat etmesini isteyelim; bakalım ne cevap verir. Henüz genç ve âdeta çocuk olduğu için korkup bu işten feragat etmesi memûldur.

Dediler. Bu karar mucibince Husrev tarafından hem nasihat ve hem tehdit suretinde yazılan nameyi vüzeranın en muktedirlerinden ikisine teslim ile Behramın ordusuna gönderdiler. Bu elçilerin vürudünü haber alan Behram derhâl onları huzuruna kabul etti.

Behram çadırında bir murassa tahtın üzerinde oturuyordu, Elçi olarak gelen vezirlere yer gösterüp haklarında hurmet ve iltifatta bulundu.

Vezirler, Behramın bukadar heybet ve şevketle beraber nezaket, terbiye ve nüvazişine hayran oldular. Baş vezir ayağa kalkarak, adet olduğu veçhile düa ve senadan sonra hamil olduğu nameyi takdim eyledi.

Behram, mektubu baştan başa okudu, mün-

dericatından çok kızdı isede büyük azm ve iradesile kendi nefsine hâkim bulunduğundan hiddet eseri göstermeyüp bilâkis vakur ve sakin bir tavurla :

— Nameyi baştan başa okudum. Mefadını tamamen anladım. “Husrev„ bana nasihat ediyor. Kendinin, halkın arzusile yüklendiği hükûmet yükünün ağırlığından bahseyledikten sonra, benim ğibi genç için, şimdiye kadar olduğu ğibi zevk ve safa ile vakit geçirmek daha münasip olacağını söylüyor. Evet! ben de hükûmetin nakadar ağır bir yük olduğunu bilirim. Fakat ağır bir yükü genç bir omuz bir ihtiyar omuzdan kolay taşır. Benim, bütün ömrümü zevku safa ile, işü işretle geçirmeğe kâfi servet ve samanım vardır.

Ben buraya kadar taht ve taca rağbet ve ihtiyacım olduğundan gelmedim. Beni buraya getiren bir vazifedir. Ben, babamın, idaresizlik, zulum ve cehalet ile geçen yirmi beş senelik hükûmeti esnasında gücendirdiği milleti memnun etmek, yıktığı memleketi yapmak ve bu suretle ecdadımın nam ve şanına sürülen lekeyi temizlemek için geldim.

Ben adilim, akıl ve ilim sahiplerine aşıkım,

zulum ve istibdada düşmanım. Ben, bana mevdu vazifeyi bizzat görür ve halkın işlerini na ehil ellere terk ve teslim edemem. Allahın emrine itaat, halka temini rahat ve selâmet yegâne hedefimdir.

İşte bunun içindir ki ben, bu halkı ve memleketi yabancı ellerde birakamam.

Dedi. Behramın bu nutku vezirler üzerinde büyük bir te'sir yaptı. Onu, babası gibi cahil, zalim ve adeta divane zannetmekte aldandıklarını anladılar. Baş vezir kalkup Behramın eteğini öperek :

— Efendimiz! Affınızı dileriz. Biz başka türlü zannediyorduk. Şimdi yanılmış olduğumuzu anladık. Bu sözleriniz, bize babanızın idaresizliğini unutturdu, Memleketin hakim ve hamisi sizsiniz. Ancak şunu arza mecburuzki memleketin başına getirdiğimiz Husrev ile aht ve misak ettik. Onu hükümdar tanımağa ve onun için mal ve canımızı fedaya yemin ettik. Bu ahdi, bu yemini nakzedebilmek için elimizde bir vesileye, bir sebebe ihtiyaç vardır.

Dedi. Vezirin bu sözlerinden memnun olan Behram :

— Evet! bunda hakkınız vardır. Aht ve mi-

sak büyük şeydir. Size bu aht ve misakı hakkıyla tebdil ve tadil için bir çare bulmak lâzımdır. Ben, zaten kan dökülmenin, cebir ve şiddetin taraftarı değilim. Şimdi siz şehre gidüp geniş bir meydanın ortasına bir taht ve onun üstüne de İran tacını koyun. Büyük ve aç iki aslanı da o tahtın iki yanına bağlayın. Cesaret gösterüp tacı oradan kim alır ve başına koyarsa hükümdarlık ona ait olsun. Ben bu şarta razıyım. İşte bu, sizin için aht ve peymandan rücua bir vesiledir. Bu suretle iş halledilmiş olur ve kan dökülmesine de sebep kalmaz.

Cevabını verdi. Vezirler Behramın bu teklifine razı olup şehre avdet ettiler ve keyfiyeti olduğu gibi Husreve beyan eylediler. Husrev bunu duyunca fena halde korktu, telâşından bir kaç kere kalkup oturdu ve haykırdı:

— Ben böyle bir bahse giremem. İki aç aslana kendimi yedirmem. Taç ve taht sezin olsun.

Vezirler, ihtiyarın bu telâş ve korkusuna hâk vermekle beraber:

— Her halde Behramın dermeyan ettiğini kabul etmek mecburiyetindeyiz. Eğer aslanla-

rın arasından tacı almağa muvaffak olur ise hükümdarlığa lâyık olduğu tahakkuk eder. Eğer buna cesaret edemez veyahut aslanlar tarafından telef edilir ise taç ve taht sizindir. Biz, Behramın, düşünmeden yaptığı bu teklifi kendinin de icra edebileceğine emin değiliz.

Dediler. Nihayet buna Husrev de razı oldu. Ertesi gün, şehrin ortasındaki geniş meydana, kadın erkek, genç ihtiyar bütün halk toplandı. Ortaya bir taht kurulmuş, İran tacı da üstüne konulmuştu. Demir kafesler içinde getirdikleri iki aslanı, aslancılar zincirlerle tahtın iki tarafına bağladılar. Kükremiş aslanlar gök gürültüsü gibi bağırıyorlardı. Bu hali gören herkes, gence yazık olacağını düşünerek acıdılar.

O sırada Behram, Yemen hükmdarı Münzir ile beraber oraya geldi. Genci gören halk, onu büyük bir alkış ile karşıladılar. Hüsnü cemaline, hal ve tavruna, kahramanane edasına, hele Cenabı Hakka tevekkül ederek aslanlara doğru yürüdüğü zaman onun bu cesaretine herkes hayran oldular.

Behram, azğın hayvanlara yaklaştı. Aslanlar, yanlarına gelen bu genci görünce öyle bir

sıçradılar ki bağlı oldukları zincirler koptu. Behram, kendine hücum eden aslanların üzerine atladı. Gayet mahirane bir hareketle ikisinin de kulaklarından yakalayarak, son derece bir kuvvet ve şiddetle iki kafayı birbirine çarptı. Aslanlar, cansız olarak yere yuvarlandılar. kafaları patlamıştı.

Behram, bu suretle aslanları telef ettikten sonra tahtın üstündeki tacı alıp başına koydu ve tahta geçip oturdu.

O sırada binlerce ağızlardan çıkan aferin! Çok yaşa! sadaları, siddetli alkışlar afakı doldurdu. En önce Husrev gelip Behramın elini öptü ve biat etti. Sonra vezirler,erkânı devlet, âyanı memleket, zabıtlar, asker ve daha sonra büyük küçük bütün halk huzura gelip yer öptüler ve Behramı şah tanıdılar.

Bu merasimin hitamından sonra Behram kalkıp saraya geldi ve derhal idarei hükûmeti eline aldı. İlk icraatı umumî bir af ilân etmek, muhtaçlara ve fukaraya ihsanlar ve atıyeler dağıttırarak herkesi sevindirmek oldu. Millet o kadar memnun ve mesrur idi ki, hükûmet tarafından hiç bir emir ve ihtar olmaksızın bütün memleketi donattılar, şenlikler ve ziyafetler yapıp yedi gün yedi gece eğlendiler.

Behram, İran tahtına oturduktan yedi gün sonra idi ki Münzir yanına gelerek artık Yemene avdet etmek üzre müsaade istedi. Behram onu bir müddet daha alıkoymak arzu ediyor ise de Münzirin, Yemende halkın işlerini görmeğe lüzum olduğundan bahsile gıtmekte ısrar eylediğinden Behram izin verdi ve onu bir konaklık mesafeye kadar teşyi etti.

Bu kadar senedir beraber yaşamış olan iki genç, göz yaşları dökerek ayrıldılar. Behram, Yemenden beraber gelmiş olan askerden üçyüz süvariyi yanında alıkoydu.

Behram, o zamana kadar İranda görülmemiş bir surette adilâne idarei umur ediyor ve herkesi kendinden hoşnut eyliyordu. Bu halde bir sene geçti. Fakat Behramın bu hal ve hareketi vezirlerinden bir kaçının hoşuna gitmiyordu, kendi şahsî menfaatleri için şahın uyanık olmasını bir engel sayan bu istibdat düşkünleri, düşünüp taşınark Behremı zevku sefa ile meşgul edip memleket işlerini ellerine alarak diledikleri gibi oynamak çaresini buldular. Bir gün bunlardan biri şahı bir işü işret âlemine davet etti ve orada Fitne namında gayet güzel ve son derece mekkâr bir cariye takdim eyledi.

Behram, gençlik ve sarhoşluk halile vezirin kurdugu bu dolaba düştü ve cariyenin hakikaten fitnei devran olan zülfü damına tutuldu. Cariye, evvelce almış olduğu talimat mucibince Behramı bir hafta iş ve nuş aleminde, vazifesini ihmal ettirdi. Bunu, diğer haftalar, sonra aylar takibetti. Nihayet Behram, gece gündüz sarhoş, zevku safa ile meşgul, umuru hükûmet ve idareyi tamamile bir kaç menfaat pereste terketmiş bir sefih haline gelmişti.

Sadık, âkil, müdebbir, millet ve memleketi düşünür erkânı devletin nasihat ve hatta ihtarlarına rağmen devam eden bu sefahat hayatı, seneler geçtikçe halka Yüzdü Cürt zamanını aratmağa başlamıştı. Adalet, insaf kalmamıştı.

— 4 —

Kurt karlı havayı arar mısdakınca haylı zamandanberi İranı zapt etmek sevdasında bulunan Çin hakanı, fırsat budur diyerek yüz bin kişilik bir ordu toplayup İran payıtahtını muhasara etti. Bu sırada Behram, dilber cariyelerle eğlencede idi. Hakanın geldiğini haber alan halk şehrin kapılarını açup çinlileri içeri aldılar ve cümlesi onlara tabi oldular.

Bu hengâmede Behram güç hal ile kaçup kurtulabilmişti. Behram payıtahtın iki konak mesafesindeki bir küçük köye iltica etmişti. Yanında yalnız üç yüz Yemen süvarisi vardı.

Bin nasıyhattan bir musibet eyidir derler. Bunun gibi ertesi gün ayılan Behram hatasını takdir ile islâhı hale azmetmiş ve bir kaç gün sonra, hiç me'mul olmıyan bir gece vakti, maiyyetindeki üç yüz süvari ile şehre bir baskın yaptı.

Behramın böyle bir teşebbüste bulunacağına ihtimal vermeyen Çin hakanı ve ordusu derin uykuda idiler, birdenbire baskının gürültüsünü duyarak neye uğradıklarını şaşırdılar. Uyku sersemi dışarı uğrayanları Behramın süvarileri öldürdüler. Şehrin içinde ve karanlıkta öyle bir kargaşalık oldu ki tarif edilemez.

Sabaha kadar devam eden bu mukatelede Çin ordusunun büyük bir kısmı telefoldu. Hakan da, bir mıktar askeri ile firar etti; yanında kalan kuvvet pek az olduğundau Behram ile muharebeye cesaret edemeyerek İranı terk ve Çine avdet etmeğe mecbur oldu.

Behram, bu muzafferiyet üzerine bir müddettenberi daldığı gaflet uykusundan uyanmış

ve tekrar idareyi eline almıştı. Eskisi gibi adalet etmeğe başlamış ve yanından uygunsuzları uzaklaştırmış olduğundan bütün halkın hürmet ve muhabbetini tekrar kazandı.

Artık kendisinde, Çin Hakanını baş eğdirecek kuvvet gördüğünden Hakana bir mektup yazup bir elçi ile gönderdi. Bu mektupta onu itaat ve inkıyada davet ediyor ve şöyle diyordu:

„Senin bana karşı yapmış olduğun lâyıksız harekâtın cezasını vermek üzre büyük bir ordu ile o diyara azimetim mukarrerdir. Ancak ben tab'an sulh ve selâm taraftarı olduğumdan sana karşı bir takım şartlar teklif ediyorum. Bunları kabul ve emirlerimi icra eder isen seni yerinde ibka edeceğim, aksi takdirde Çin iklimini zapt ve seni esir ve hapsedeceğim".

„Şartlarım şunlardır: Kerimenizi, layık cihazile beraber bu tarafa gönderin. Bana bila kayt ve şart itaat edip orada benim namıma ve tarafımdan icrayı hükûmet etmeği teahhüt edin".

„Bu suretle aramızda sıhrî karabet hasıl olduktan sonra benim tarafımdan emin olacağın gibi seni ve menleketini her cihetten muhafaza etmeği vat ederim. Bu mektubumun cevabını bekliyorum".

Bu nameyi elçi Çin Hakanına götürdüğü esnada Behram, Keykâvus neslinden Kisranın kızı Dürüstî yi buldurdu. Sarayın harem dairesine getirilen kız ile nikah merasimi ifa olunduktan sonra Behram gerdege girdi. Dürüstiyi Havarnak kasrında gördüğü tasvirinden kat kat güzel bulduğundan memnun ve mesrur geceyi zevkusafa ile sabah etti.

Behranın mektubunu Çin Hakanına götüren elçi oraya vasil olup hükümdar tarafından merasimi mahsusa ile kabul edildi. Elçinin huzura girdiği zaman bütün vezirleri ve erkânı devleti orada idiler. Hakan elçiye hurmet ve riyat ettikten sonra Behramın namesini alıp okudu. Biraz düşünceye daldıktan sonra elçiye yarın cevap vereceğini söyledi.

Artık mülakat bitmişti. Elçiyi, kendine tahsis olunan daireye götürdüler ve her türlü esbabı istirahatini temin ettiler.

Hakan, o gece cümle vükela, vüzera, erkân ve ayanı, bütün ulemayi sarayda toplayup büyük bir meşveret divanı kurdu, ve Behramın mektubunu onlara okuyarak onlardan re'y ve mutalealarını sordu. Hepsi derin bir tefekküre daldılar, bir müddet sükût edip cevap verme-

diler. Hakan tekrar süal etti. Bunun üzerine vezirlerin en ihtiyar ve tecrübekârı bulunan Basvezir ayağa kalkup mutat düa ve senayı ifadan sonra.

— Mademki efendimiz bu kullarınızdan re'y ve mutalea soruyorsunuz, kulluğun vazifesi re'y ve mutaleasını dosdoğru ve tamamile söylemektir. Bendeniz, pederinizin hizmetinde otuz sene vezirlik ve hizmeti Hakanide ise yirmi sene Başvezirlik ettim, bir çok vakayi ve ahvale şahit olup germü serdi felegi anladım. Kulunuzun re'yim musalehanın muharebeden evla olduğudur. Behramın dünyaya geldiği zaman tali ve ikbalini yoklamış olan cihanın en mahir müneccimleri onun yedi iklimi tahti idaresine alup yedi hükümdarın kızlarile izdivaç edeceğini söylemişlerdir. Bu iklimlerden biri Çin ve bu kızlardan biri de kerimenizdir. Hal böyle olunca, onunla mnharebe ve mücadele beyhudedir, İranda başımıza gelen hal, onunle hoş geçinmek lüzumuna hâkiki bir delildir. Hususile kızınızı ondan daha büyük bir adama verecek değilsiniz. Behramla sıhrî karabet hasıl etmek memleketimiz için bir fayda ve şereftir. Onun bu talebini kabul etmek münasip olur.

Dedi. Divanda hazır bulunanlar, Başvezirin bu re'yini beğenüp o yolda hareket muvafıkı aklu hikmettir dediler:

Bu karar üzerine divan dağıldı. Ertesi gün Hakan, elçiyi huzuruna celbile:

— Şahi İran Behramin kerimemi izdivaç arzusu benim için bir şereftir. Binaen aleyh cihaz ve sefer tedariki için emir verdim. Bir haftaya kadar hazır olur, ondan sonra azimet edersiniz.

Cevabını verdi. Sekiz gün sonra da Çin Hakanının kızı Lesman banu, müzeyyen bir tatıravana bindirilüp bir çok köle ve cariyeler, ağır ve kıymetli hediyeler ile beraber Behramın elçisine teslim edilerek yola çıkarıldı, Hakan, kızını bir konaklık mesafeye kadar götürücü gitti

Elçinin yakına geldiği haber alınınca Behram Lesmanı karşılamak için bir kaç vezir ile bir alay asker gönderdi. Gelin hanım, büyük bir alayla saraya vasıl olup harem dairesine isal olundu. Elçi, Hakanın vezirlerile beraber Behramın huzuruna çıkarak Hakanın mektubunu takdim ve banunun da hareme gönderildiğini ihbar etti.

Behram, Hakanın mektubunu okudu, emri-

nin icra ve talebinin isaf olunmasından, tali ve bahtın bu teveccühünden memnun ve mesrur olarak kalkup hareme gitti. Lesman banuyu gördü. Onu da Harvarnak kasrındaki resminden daha güzel buldu. Banu ile bir kaç dakika mülâkattan sonra doğruca ibadethanesine giderek Cenabı Hakka şu yolda arzı şükran ve niyazetti :

— Yarabbi! Bu kuluna olan ihsan ve inayetin bipayandır. Lûtfü kereminin şükründen acizim. Yarabbi! Bundan sonra da senin eltaf ve ihsanına muhtacım.

Düa ve niyazını bitirdikten sonra selâmlığa çıkup devlet işlerile meşgul oldu. Hemen düğün tedarikine başlanmasını emretti.

— 5 —

Şimdi sıra Rum Kaysarının kızı Humaya gelmişti. Kaysara bir mektup yazup kızının desti izdivacını istedi. Behramın hususî bir elçi ile gönderdiği nameyi alup okuyan Kaysar, Behramın bu talebini, haddini bilmemezlik telâkki ederek kızdı ve mektubu elçinin gözü önünde yırtup atarak :

— Git şahına söyle, ben onun gibi bir ada-

ma kız vermem. Ben ona her vakit haddini bildirmeğe hazırım. Gönlü isterse muharebeye buyursun.

Dedi. Elçi avdetle Kaysarın sözlerini Behrama bildirdikte şah fena halde hiddet edip hemen asker toplanmasını emretti. Bir kaç gün sonra ordusile İrandan çıkup Rum diyarına azimet eyledi. Bu esnada Kaysar dahi büyük bir ordu ile İrana doğru yola çıkmıştı.

Yolda iki ordu karşılaştılar. Behram derhal hücum etti; Yorgun bir halde bulunan Rum ordusu perişan olup kaçtı. Behram, gece gündüz durmayup rumları kovalıyordu. Bu hal ile Kaysarın payıtahtına vasil ve orada şiddetli bir muharebeden sonra şehre dahil oldular. Kaysarla ordusu ve bütün ahali amana gelüp dehalet eylediler.

Behram, bu muzafferiyetinden dolayı memnun ve mesrur olarak Cenabı Hakka şükür ve senada bulundu. İki ay orada kaldıktan sonra yol tedarikini görüp ve gene idarei hükûmeti Kaysara tevdi ile, kızı beraber alarak İrana avdet etti.

Artık Behramın şan ve şöhreti dünyayı tuttu. Her tarafta ondan korkuyor ve emrine

baş eğiyorlardı. Bu halde bir kaç ay geçti. Behram bir gün kendi kendine:

— Bana kısmet olan yedi kızdan üçünü aldım, dördü kaldı. Şimdi bunları almak çaresine bakmalı. Zannederim ki en güç ele geçecek Hint şahının kızıdır. Çünkü Hint şahlığı çok büyük ve kuvvetlidir, onunla zordan ziyade siyaset lâzımdır. Münasip odurki, elçi suretinde oraya kendim gideyim. Başkasını göndersem belki yanlış bir iş yapar.

Diye düşündü. Bunun üzerine tebdili kıyafet ederek, Behramın elçisi imiş gibi, bir miktar asker alıp yola çıktı ve Hint şahına hitaben bir de name hazırlamıştı. Hindistan hududuna vasıl olunca bir saî ile vürudunu şaha bildirdi.

Şah, Behramın elçisine mihmandarlar tayin edip istikbal ettirdi. Elçi şehre vasıl olup doğruca saraya gitti. Saray da elçiyi zinetli bir odaya götürüp ikram eylediler. Bir iki saat istrahatten sonra huzura çıkardılar.

Behram, şaha hıtaben:

— Sahibi haşmet efendim! Malûmu şerifiniz olsun ki ben cihan şehinşahı, büyük hükümdarı, şehriyari âli tebar Behram bin Yüzdü Cürt ki dünyada misli bulunmayan bir

tacdarı azamdır, onun tarafı hümayunundan bir nameyi hamil sefirim.

Dedi. Hint şahı bu sözlerden son derece kızdı ve bir şey söylemeyerek nameyi almak üzere elini uzattı. Elçinin verdiği mektubu vezire verip yüksek sesle okuttu.

Namenin mazmununa vakıf olunca rengi kızardı ve oturduğu yerden doğrularak hiddetle:

—Behey adam! bilmemki budala sen misin yoksa senin Behramın mıdır? Şaşarım sizin aklınıza! Senin Behramın cahil bir adam mıdır? hiç okumamış mı? tarih mutalea etmemiş mi? Ta Kiyumersten bu ana kadar Hindistandan vergi değil bir çöp bile istemeğe cesaret eden kimse bulunmamıştır. Sen ve Behramın bilsin ki dünyadaki şahlar gügercin ve ben şahinim. Beni de onlar gibi korkar ve baş eğer mi sanıyorsunuz? Cihanda benden namdar, cesur, zengin var mıdır? Eğer elçiyi öldürmek adet olaydı, şimdi senin başını kesip Behrama gönderirdim.

Dedi. Behram:

— Haşmetpenah! Malûmunuzdur ki lüzumsuz yere kızmak, bağırup çağırmak büyüklere yakışmaz. Rica ederim, sabru sukûnet ile konu-

şunuz. Yüce şahım Behramı sahip şükuh, beni gönderirken şu yolda emir vermis ve bana demişti:

— Eğer Hint şahı benim namemden canı sıklıp hiddet ederse ona benim tarafımdan söyle ki: Kızmak para etmez, darılmak beyhudedir. Akıl ve dirayetle iş görülür, düşnce ve tefekkür selâmeti te'min eder. Eğer benim kuvvet ve kudretimden, cesaret ve şecaatimden haberi yoksa ona bildir ve şöyle söyle: İşte beni size elçi olarak göndermiştir. Ben onun aciz bir kuluyum. En namdar ve cesur pehlivanlarınızdan yüz tanesini karşıma çıkarınız, eğer onlar bana galip gelirlerse ben kalkıp giderim ve Behram şah dahi kendisini mağlûp sayarak size baş eğer. Şayet ben, o yüz pehlivanı mağlûbedersem, o zaman anlarsınız ki Behram bir hamlede bütün Hindistanı harabeder.

Bu sözleri işiden Hint şahı bir kahkaha salıverdi ve müstehziyane:

— Yüz pehlivana bir kişinin ğalip gelmesini hiç akıl kabul eder mi? Görüyorum ki gerek sen ve gerek şahın Behram çok tafra füruş ve mubalagacısınız. Şüphe yoktur ki Behram hakkında deveran eden rivayetler de mübalegadır.

Dedi. Behram:

— Hayır! Mübalega değildir. İşte ben işte meydan. Emir buyurunuz, yüz namdar pehlivan gelip karşıma çıksın, o zaman hüner ve marifetimi size göstereyim.

Dedi. Şahın emrile ertesi gün Hint ordusunun en meşhur pehlivanları şehrin ortasındaki meydana toplandılar. Şah ile bütün vüzera ve vükelâsı seyre gelmişlerdi. Pehlivanların en kavisi atını meydana sürerek bir nara attı, ve:

— Ben kükremiş aslanları keserim, kaplanları parçalarım, tepelerim!

Diye kendini metetmeğe başladı. Behram atını sürüp pehlivanın yanına yetişti ve elini uzatıp kemerinden tutunca at üstünden aldı, bir elile, başının üstüne kaldırıp döndürmeğe basladı ve şahın önüne gelerek pehlivanı yere attı.

Bu hali görenler hayran oldular; kimse de Behramın karşısına çıkmak cesareti kalmadı. Artık tecrübeye lüzum kalmadığından şah ve maiyeti saraya döndüler. Şah odasına çekilip kendi kendine tefekküre daldı. Şimdi ne yapcaktı? Behramın elçisile giriştiği bahiste mağlubolmuştu. Düşünüp taşınarak, bu emsali olmayan kahraman elçiyi yanında alıkoymak

için zihninde bir çare buldu. Onu, erkek evlâdı olmadığından kendine veliaht edecek ve kızını ona verecekti.

Ertesi gün bu kararını vzirlerine söyledi, onlar da bu re'yi münasip gördüler. Ozaman başvezirine:

— Haydi elçinin yanına gidip benim bu kararımı, münasip bir tarzda ona tebliğ et.

Dedi. Vezir, Behramın yanına gelerek öteden beriden bir müddet konuştuktan sonra, şahın kendini pek bğenip takdir eylediğini, İrana avdet etmeyıp orada kalmak şartile kerimesini verip kendine veliaht edeceğini beyan ile cevap istedi.

Behram biraz düşündü ve kendi kendine:

— Benim buraya gelmekten asıl maksadım şahın kızı idi. Bu suret ve suhuletle o maksat hasıl olduktan sonra elbette İrana avdet için bir çare bulurum.

Diyerek, vezire muvafakat cevabını verdi.

Vezirin getirdiği bu haberden çok memnun olan şah hemen düğün tedarikini emretti. Büyük şenlikler ve zıyafetler tertip olunup Behram ile şahın kızı Türk banunun nikâhı akdolunup mes'ut bir gecede zifafa konuldular.

Bu suretle dördüncü kızı tahtı nikâhına

alan Behram, Cenabı Hakka şükür ve hamdetti.

Birkaç gün sonra Behram, zevcesi Türk banu ile esnayı musahabette kendinin İran şahı Behram olduğunu, onun resmini Yemendeki Havarnak kasrında görüp âşık olarak mahza onu almak için böyle tebdili nam ve şekil ile Hindistana geldiğini söyledi ve ilâve etti:

— Ben İrandan çıkalı aylar geçti. Orada neler olduğundan haberdar değilim. İran gibi bir memleketi ve öyle büyük bir taht ve tacı uzun zaman sahipsiz bırakmak lâyık değildir. Sen, bir münasebetle keyfiyeti babana anlat. Bize müsaade etsinlerde gidelim.

Behramın bu sözlerini işiden ve onun, cihanın en meşhur bir hükümdarı olduğunu anlayan banu hem memnun ve hem mahzun oldu. Kocasının Behram olduğunu öğrendiği zaman babasının ona bir suikastta bulunmasından korkuyordu. Bu endişesini Behrama beyan ile bu hususta salim bir karar vermek için bütün gece müşavere ettiler.

En münasip çare, şahın haberi olmadan kaçmaktı. Buna karar verdikten sonra, banu dedi.

— Bir hafta sonra bizim büyük bir bayramımız vardır. O gün babam, bütün memleket

halkı ile beraber dört saatlik bir mesafede bulunan bir mesireye giderler. İşte o gün, buradan kaçmak kolay olur,

Bayram günü şah, bütün saray halkı, tekmil ahali mesireye gitmeye hazırlandılar. Behram, rahatsız olduğu için şehirde kalacağını söyledi. Banu da, zevcinin hizmetinde bulunmak üzre mesireye gitmekten imtina etti. Sabahlayın herkes gitmiş ve şehirde kimseler kalmamıştı.

Türk banu, sarayın ahırından iki küheylan çıkardı, birine Behram ve diğerine kendi binerek İran yolunu tuttular. O gün akşama kadar ılgar edip gece bir köyde kaldılar.

Akşam geç vakit mesireden avdet eden şah damadile kerimesini sarayda bulamadı. Onların kaçmış olduklarını anlayıp hemen yanına bir alay süvari alarak yola çıktı, sabaha kadar süratle gitti. Güneş doğduğu sırada Behram ile banuya yetişti:

Şah Behramı görünce üstüne yürüyerek:

— Ey sütsüz alçak, sana ettiğim iyilğin mükâfatı bumudur? Kabahat sende değil bendedir ki senin gibi ne olduğu belirsir bir divaneye kızımı verdim.

Diye haykırdı. Behram:

— Ben ne sütsüz alçak ve ne de divaneyim.

Kendi işini bilir bir adamım. Senin kızını almaklığım senin için medarı iftihardır. Bilmiş ol ki şöhret ve şanımı işittiğin Behram benim. Zannetmeyin ki ben, kızı alıp kaçtım. Ben kaçmak niyetinde olsaydım bu gece burada durmazdım. Ancak sizi beklemek için burada kaldım. Şimdi sözün kısası: Muharebe etmeğe niyetiniz varsa işte meydan, canı istiyen buyursun ve pehlivan nasıl olur görsün.

Cevabını verdı. Şah bu sözleri işidince sanki gökler başına yıkıldı, kendini kaybedip bir saat düşündü. Nihayet işi tatlıya bağlamaktan başka çare bulamayarak atından inip Behramı kucakladı ve alnından öperek:

— Şimdi anladım ki Cenabı Hak kızımı sana kısmet etmiş. Başka türlü olması kabil değildir. Allah mübarek etsin.

Dedi ve geri dönmelerini, bir müddet sonra münasip bir surette azimet etmelerini söyledi isede Behram buna razı olmadı:

— Bir saat evvel gitmek evlâdır.

Deyüp şahın askerlerinden bir miktarını beraber aldı ve kayın pederile veda ederek İrana doğru yoluna devam etti.

Bir müddet sonra memleketine vasıl oldu.

Artık sıra, geri kalan üç kıza gelmişti. Bir kaç gün istirahatten sonra Magrip şahına, Havarzem hükümdarına ve Seklap şaha birer name yazup hususî elçiler vasıtasile gönderdi.

Bunlar nameleri aldıkları zaman, Behramın cihangirane şöhretini bildikleri cihetle hemen emrini icraya müsaraatle, bir çok hediyelerle beraber kızlarını İrana gönderdiler.

Behram, Havarmak kasrının bir odasında gördüğü yedi banuya malik olup yedi iklimi ziri idaresine alınca artık zevku sefadan başka yapacak bir işi kalmamıştı. Bu yedi dilberi devran ile geçireceği hayatın tanzim ve tertibi için düşünüyordu.

Günlerden bir gün vezirlerile oturup bu hususta müzakere ettiği esnada Başvezir ayağa kalkup:

— Efendim! Bendeniz Havarnak köşkünü yapan Sinmarın şakirtlerindenim. Mezkûr kasrin binasında onunla beraberdim. Eğer emir ve irade buyurursanız burada, yedi banuya mahsus yedi kasır bina edeyim ki bunların her biri Havarnak kasrını unuttursun. Bundan başka kulunuz nücüm ilmine vakıf bulunduğundan bu köşkleri yedi yıldızın taliine göre tertip eyleyeceğimden efendimiz onlarda oturdukça daima sürur ve şadî içinde olasınız.

Dedi, Behram vezirin bu teklifini memnuniyetle kabul edip, hazineden dilediği kadar para almasını, hemen inşaata başlamasını emretti. Bu emir mucibince vezir icabeden malzemeyi ve ameleyi ihzar ile işe başladı ve iki senede yedi köşkü ikmal eyledi.

Yedi kasrın Keyvan yıldızına ait olanı siyah, Müşteriye ait olanı sarı, Merriha mensup olanı kırmızı, Güneş namına olanı beyaz, Zühreye ait bulunanı penbe, Utarit yıldızına mensup olanı mavi ve Kamer namına olanı da yeşil renklerinde olup bunların eşya ve mefruşatı kendi renginde idi. Her köşkte oturacak banu ile hizmetçileri o renkte elbise giyeceklerdi.

Behram, haftanın bir gününü bir köşkte zevk ve safa ile geçirecekti. Bu karar üzerine Behram imrarı hayata başladı. Her gece bir köşkte kalır ve ertesi gün saraya gelip işlerle meşgul olurdu.

Bir gün, divanda oturmakta iken bir elçinin geldiğini haber verdiler. Behram derhal huzuruna getirilmesini emretti. Odaya giren elçi, ihtiram ve selâm merasimini ifadan sonra Behrama bir name takdim eyledi. Bu mektup kayınpederleri bulunan Hint, Çin, Rum, Magrip, Havarzem, Seklâp hükümdarları tarafından

müştereken yazılmıştı. Damat ve kerimelerini ziyaret için gelmekte olduklarını bildiriyorlardı.

Behram, bu haberden memnun olarak hemen vezirlerinden bir kaçını bir alay asker ile karşıcı gönderdi. Kendi de bir konaklık yerden müsafirlerini istikbal etti. Hükümdarlardan her biri, kendi kerimesine mahsus olan köşkte müsafir edildi. Şereflerine mükemmel zıyafetler ve eğlenceler tertip olundu. Bütün memleket halkı, sevgili şahlarının müsafirlerini izaz ve ikram için mütemadiyen donanma ve şehrâyin yapıyorlardı.

Müsafirler, iki ay kaldıktan sonra, Behram tarafından gördükleri hürmet ve riayete müteşekkir ve minnettar olarak yerlerine avdet ettiler.

Behram da, eski adeti veçhile her gece bir köşke gidip zevk ve safasile iştigale başladı.

Mütemadi zevk ve safa, iş ve işret alemlerinin hasıl etmesi tabii olan yorgunluk Behramı, umuru hükûmeti ihmale sevkediyordu. Nihayet, bu tarzda hayata o kadar alıştı ki vezirlerinden Rast Ruşen namında birisini kendine vekil tayin edip memleketin idaresini ona teslim eyledi ve kendi de gece ve gündüz eğlence ile vakit geçirmeğe başladı.

Rast Ruşen, gaddar, zalim, şirrteli, tamahkâr ve fena bir adam olduğundan, hükûmet eline geçer geçmez, kimseyi dinlemez oldu. Kendine uymayan bütün erkânı hükûmeti birer behane ile nefi, katil ve mallarını müsadere ediyordu. Bütün halkı zulmile kırıp geçiriyordu. Kimsenin mal ve canından emniyeti kalmamıştı. Senelerce devam eden bu hal, artık tahammül edilemez bir dereceye gelmişti.

Zevk ve safasile meşğul olup dünyadan bihaber bulunan Behram, memleketin harap, hazinenin tam takır olduğunu, askerin dağıldığını bilmiyordu.

Bir gün, yalnız başına bir kır gezintisi yapmak hatırına geldi. Atına binerek köşkten çıkıp dağlarda dolaşmağa başladı. O sırada uzaktan bir düman gördü. Bunu merak edip atını o tarafa sürdü. Dümanın yanına vasıl olduğu zaman bir küçük çadır, yanında beş on koyun ve çadırın önünde bağlı bir çomar gördü. Bu çadır, bir ihtiyar çobanın idi ve çadırın önünde duruyordu.

Behram selâm verdi. İhtiyar koşup şahı atından indirdi. Şah vekilinin adamlarından zannederek ve ayaklarına kapanarak:

— Ah evladım! Beyaz sakalıma, bükülmüş belime merhamet et! bir kaç koyunum kaldı, onlarıda elimden alma.

Diye yalvarmağa başlayınca Behram hayret ederek:

— Canım çoban baba! ne diyorsun? ben senin koyunlarını ne yapacağım? ben buraya bir bardak su içmek için geldim.

Dedi. Çoban koşup su getirdi. Behram suyu alarak:

— Ben senin biraz evvelki sözünden bir şey anlamadım. Merak ettim. Onu senden soraçağım. Doğrusunu söylemezsen bu suyu içmem, kalkar giderim.

Deyince Çoban:

— Oğlum! Ne istersen sor, doğrusunu cevap veririm.

Dedi. Behram, çobanın yüzüne dikkatle bakarak:

— Bu köpeği niçin bağladın? bir kabahati mi vardır?

Diye sordu. Çoban Behramın yanına oturup bir ah çekerek:

— Oğlum! Bu köpeğin kabahati pek çoktur. Bu benim emin ve sadık bir hayvanımdı. Ko-

yunlarımı kurtlardan muhafaza ederdi. Sürüyü akşama kadar bekler ve akşam olunca toplayıp çadırıma getirirdi. Bundan bir ay evvel, bir gün bakdım ki koyunlardan bir tanesi eksiktir. Bir hafta sonra yine bir tane eksildi. Bundan hayret ettim. Dikkate karar verdim. Geçen gün koyunları otlatmağa götürdüm, kendim de bir tarafa oturdum. Uyukluyor gibi yaptım. Arası çok geçmeden uzaktan bir kurt geldi. Köpek, kurdu görünce karşıladı. Kurt dişi ve köpek erkek olduğundan birbirile uyuşmuşlar imiş. Köpekle kurt biraz oynaştıktan sonra köpek, bir tarafa çekilip yattı ve kurt ta bir koyun alıp gitti. İşte onun için köpeği bağladım, her gün yüz kamçı vuruyorum. Dün de pusuda bekleyip kurdu öldürdüm.

Dedi. Behram:

— Köpeğin kabahatini anladık. Beni ilk gördüğün zaman: Aman oğlum bir kaç koyunum kaldı, onları da elimden alma, diye yalvardın. Bunun sebebi ne idi? herkesin malını elinden alanlar mı vardır?

Diye sorunca, ihtiyar Behrama dikkatla bakarak:

— Oğlum! Sen buranın yabancısımı sın? Behram şahın kadınlarla zevk ve safaya dalıp

hükûmeti ihmal etmeğe başladığından beri memlekette ceryan eden ahvalden haberin yok mu? Bu gün İranda malından, canından emin kimse kalmamıştır. Memleket baştan başa harap oldu. Herkesin artık tahammüle takati kalmadı.

Dedi. İhtiyar çobandan bu sözleri işiden Behram derhal atına binip doğrca şehre ve saraya geldi. Zimamı hükûmeti eline alarak derin bir tahkikata girişti, tebdili kıyafet ederek halk arasına girdi ve onların dertlerini, kendi ağızlarından dinleyip anladı. Bunun üzerine Rast Ruşeni derhal zindana attırdı ve diğer kabahatlileri de cezalandırdı.

Artık zevk ve safa, îş ve nuşa veda ederek gece ve gündüz umuru memleket ile meşğul oldu.

Halk tekrar Behramın adalet ve idarsine nail olunca gûya yeniden hayata erdiler.

Behram, bundan sonra kemali adil ve insaf ile otuz sene daha yaşayup hükûmet etti.

Bir gün hastalanıp celbedilen hekimler tedaviye müsareat eylediler ise de bir çaresini bulamadılar. Behram, artık kendinin rihlet

zamanı geldiğini anlayınca oğlu Yüzt Cürdü yanına celbile ona umuru idareye dair uzun uzadıya nasihat verdi, vefatından sonra zevcelerinin kendi memleketlerine, babalarının yanına irsalini emretti.

" Behramı Gör „ namile İran tarihinde şöhretşiar olan bu zat, üç gün sonra irtihali darıbeka eyledi.

Baki kalan bu kubbede bir hoş sada imiş

SON